

Archeologienota met beperkte samenstelling Antwerpen – Noorderlaan 630

Natasja Reyns

Bornem
2023

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2023/12.807/145

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	12
2.4.2	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	15
2.4.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	15
3	Samenvatting	16
4	Bibliografie	17
4.1	Publicaties	17
4.2	Websites	17
5	Bijlagen	18
5.1	Archeologische periodes	18

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2023E186

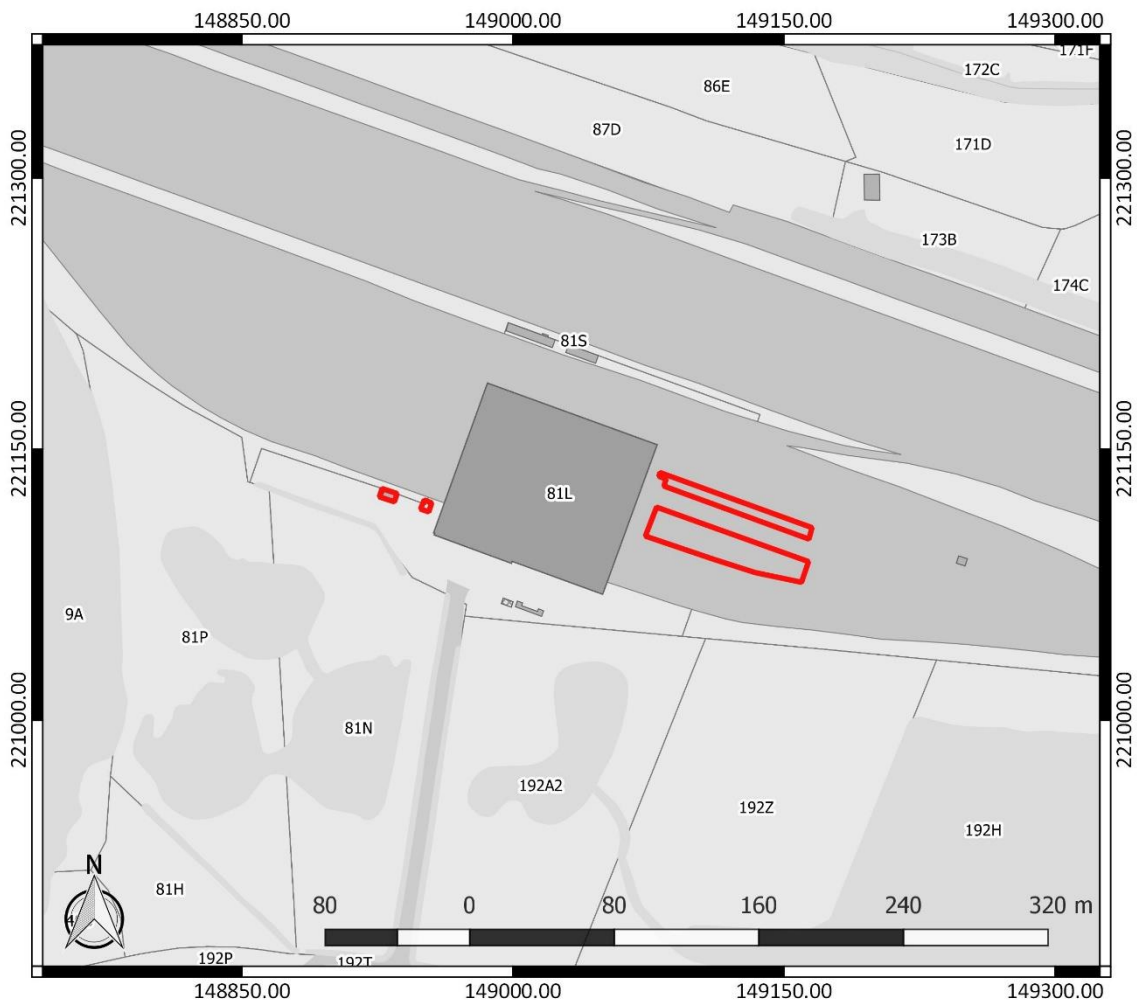
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Provincie Antwerpen, Antwerpen, Noorderlaan, polder van Oorderen

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148926.10, 221076.34
- 149165.53, 221137.09

Kadastraal plan:

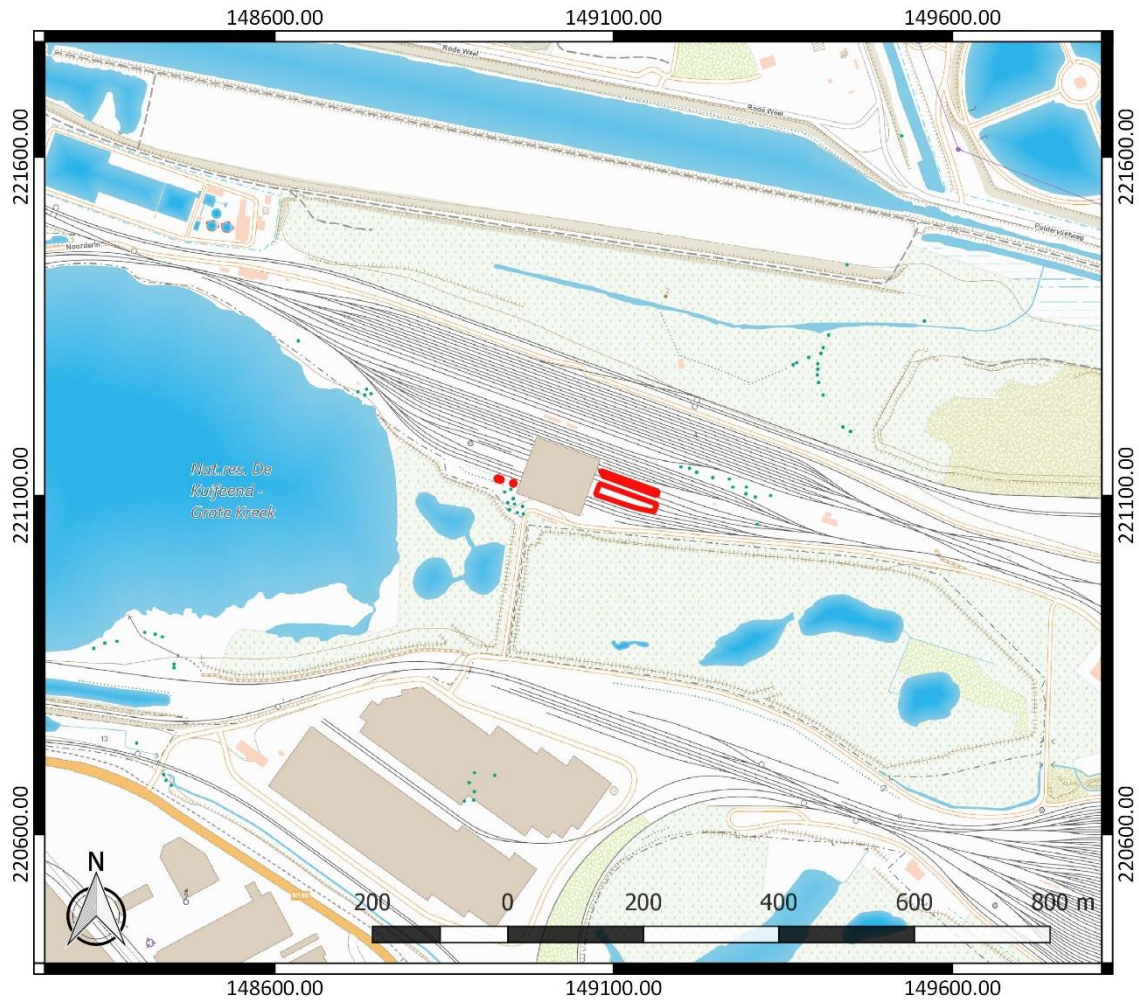

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Antwerpen, Afdeling 16, sectie B, nummers 81L en 81S

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 2039 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 25/05/2023 – 28/06/2023

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, opgehoogd terrein

Verstoorde zones: er zijn geen gekende reeds verstoorde zones

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

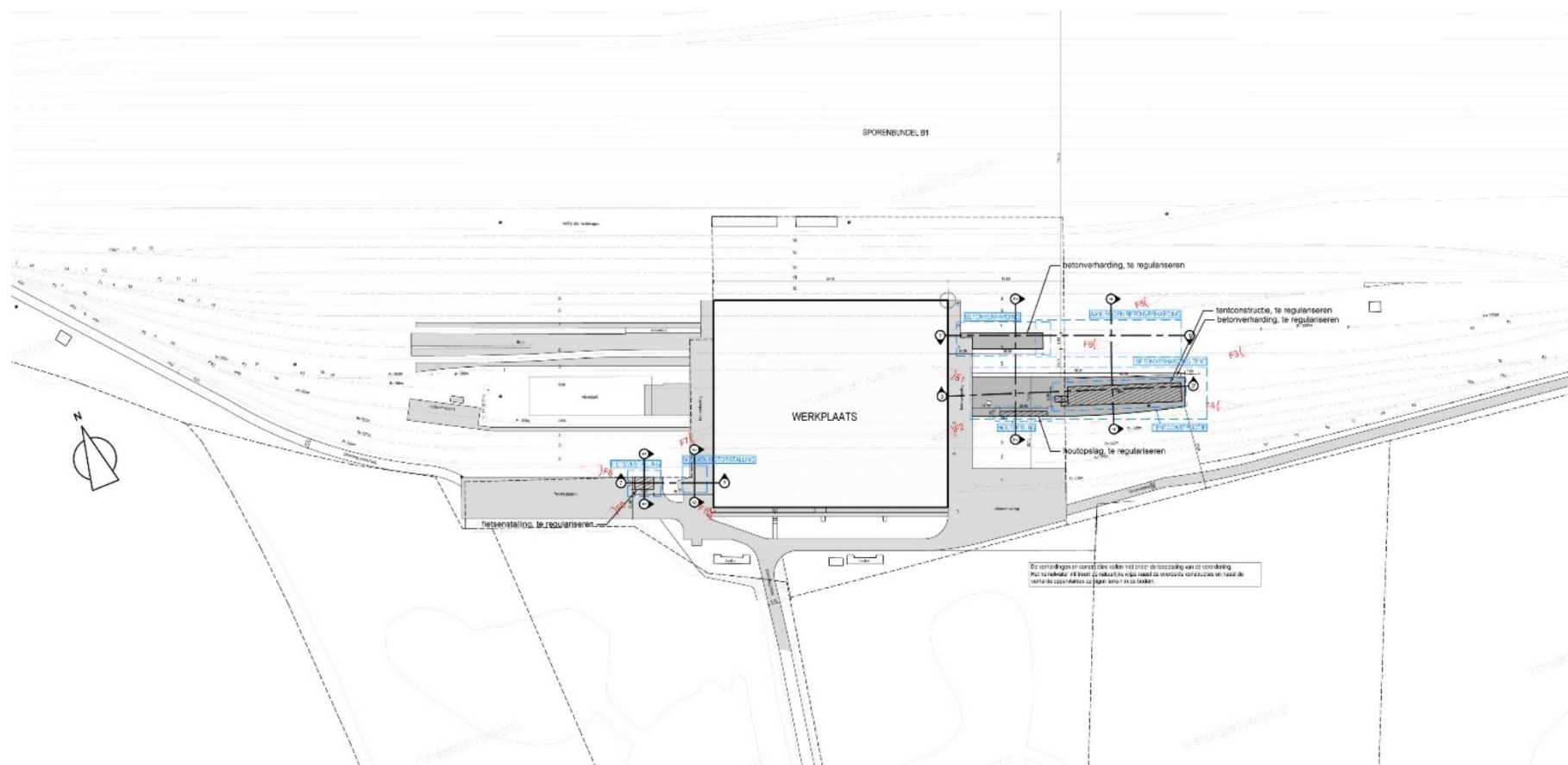
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

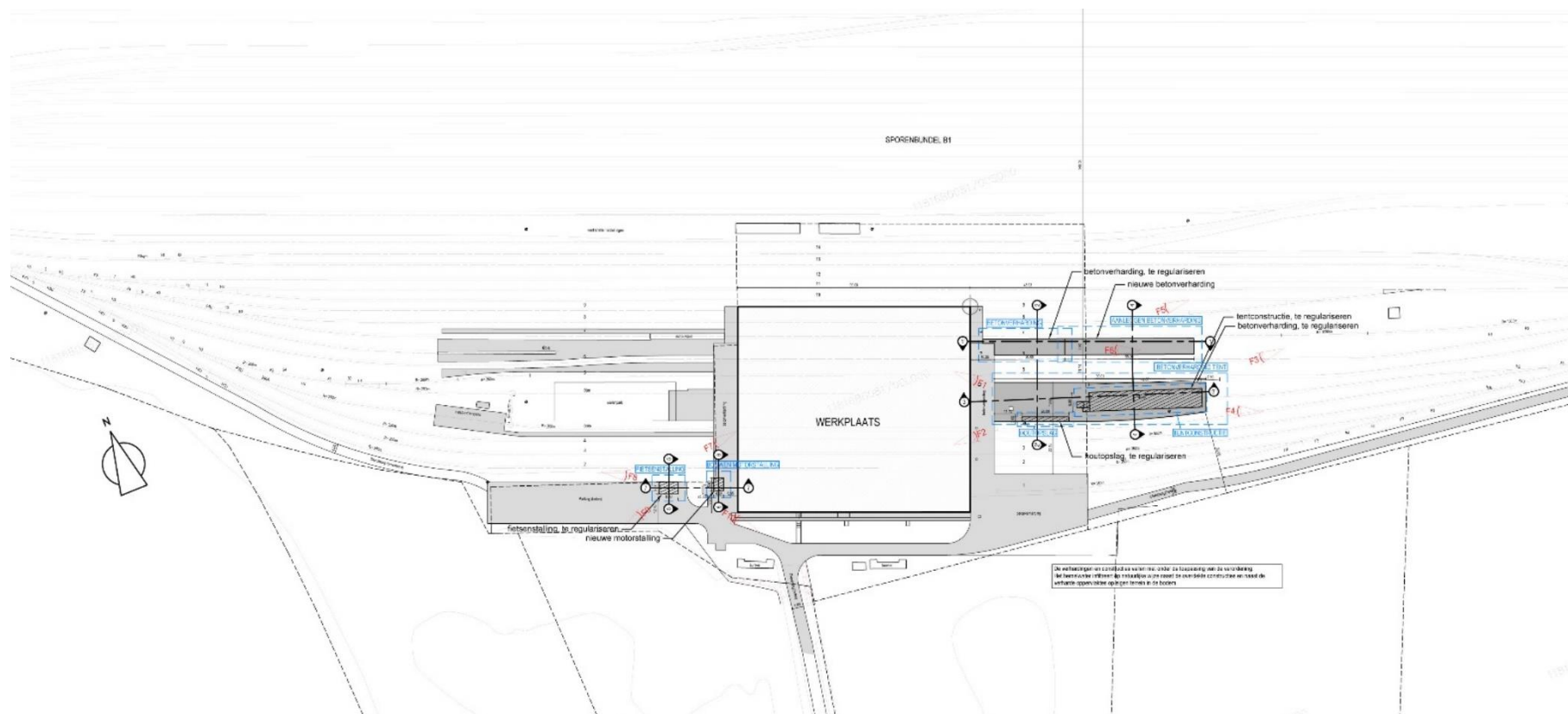
Het voorwerp van de aanvraag is de regularisatie van reeds gerealiseerde betonverhardingen, een tentconstructie, een luifel voor houtopslag en een fietsenstalling, en verder ook de aanleg van een bijkomende betonverharding en de oprichting van een motorstalling.

De geplande werken die betrekking hebben op een regularisatie, hebben een oppervlakte van ca. 1660 m². Dit betekent dat in een zone van ca. 379 m² nieuwe werken gepland worden. De bouw van een nieuwe motorstalling zal plaatsvinden bovenop reeds bestaande, te behouden verharding en betekent daardoor geen nieuwe bodemingreep. In een zone van ca. 356 m² worden wel nieuwe bodemingrepen gepland.

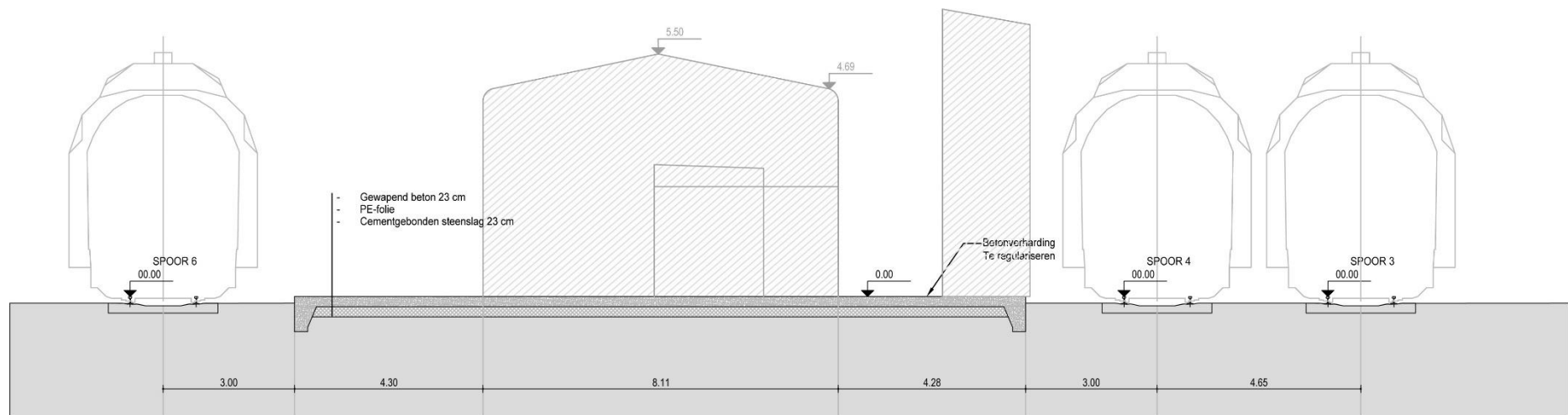
De te regulariseren verharding bestaat uit gewapend beton van ca. 23 cm dik, een PE-folie en daaronder cementgebonden steenslag van 23 cm dik. De nieuwe verharding zal een gelijkaardige opbouw kennen. De verstoringsdiepte van de nieuwe geplande bodemingreep bedraagt dus ca. 46 cm.

Figuur 3: Plan bestaande toestand

Figuur 4: Plan ontworpen toestand

Figuur 5: Snede te regulariseren verharding

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.³

Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot werkzaamheden op een terrein dat in het verleden opgehoogd werd. We kunnen aantonen dat de geplande werken binnen de opgebrachte grond blijven. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot het doorslaggevende aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.

³ Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

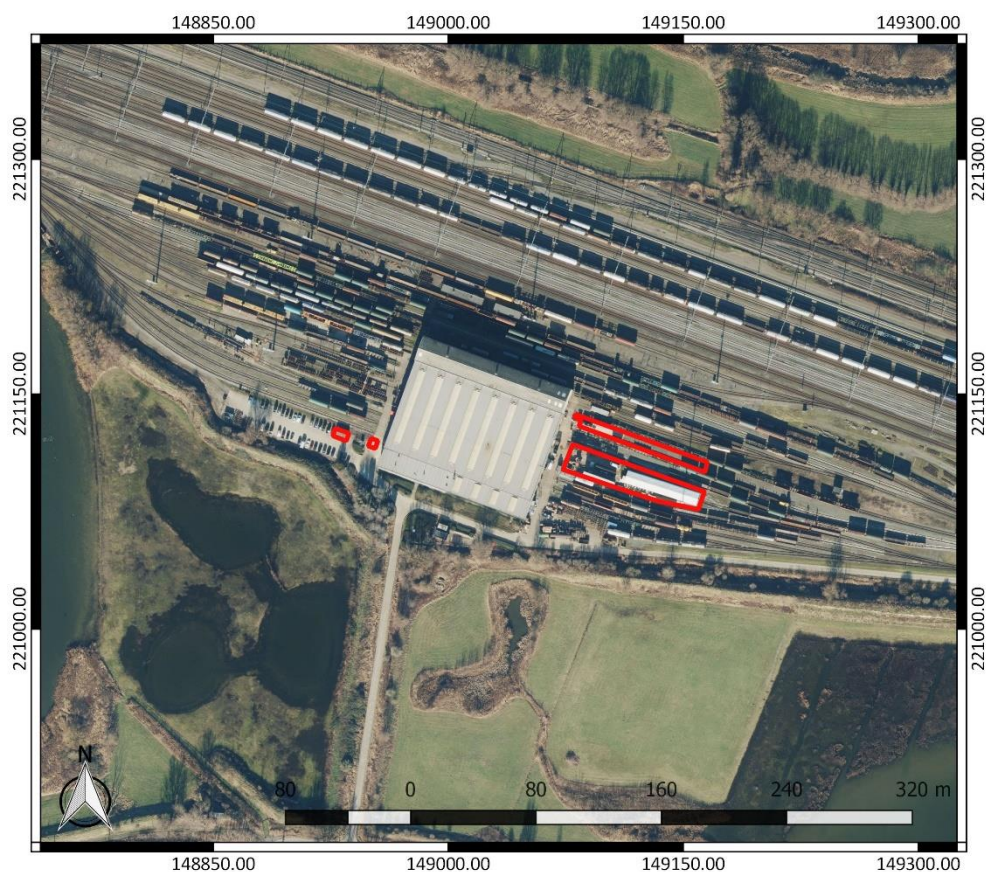
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. Het ligt in de polder van Oorderen. Er lopen grachten over het terrein. Ten zuiden zien we de aanduiding van een weg. Ten oosten zijn een waterloop en een dijk aangegeven.

Figuur 6: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Vandaag de dag wordt het terrein ingenomen door spoorweginfrastructuur. Het DTM geeft aan dat het terrein daarbij opgehoogd werd. Het kent een hoogte tussen ca. 5,3 en 5,7 m TAW. Een topografische kaart uit 1863 geeft daarentegen aan dat het onderzoeksgebied destijds op een hoogte van ca. 2 m TAW gesitueerd was. Dit betekent dat het terrein in het verleden ongeveer 3 m opgehoogd moet zijn. Verder zien we op de topografische kaart uit 1863 een gelijkaardig beeld als op de Ferrariskaart. Het terrein is in gebruik als akkerland. Ten zuiden is een weg aangegeven en ten oosten vinden we een waterloop en een dijk.

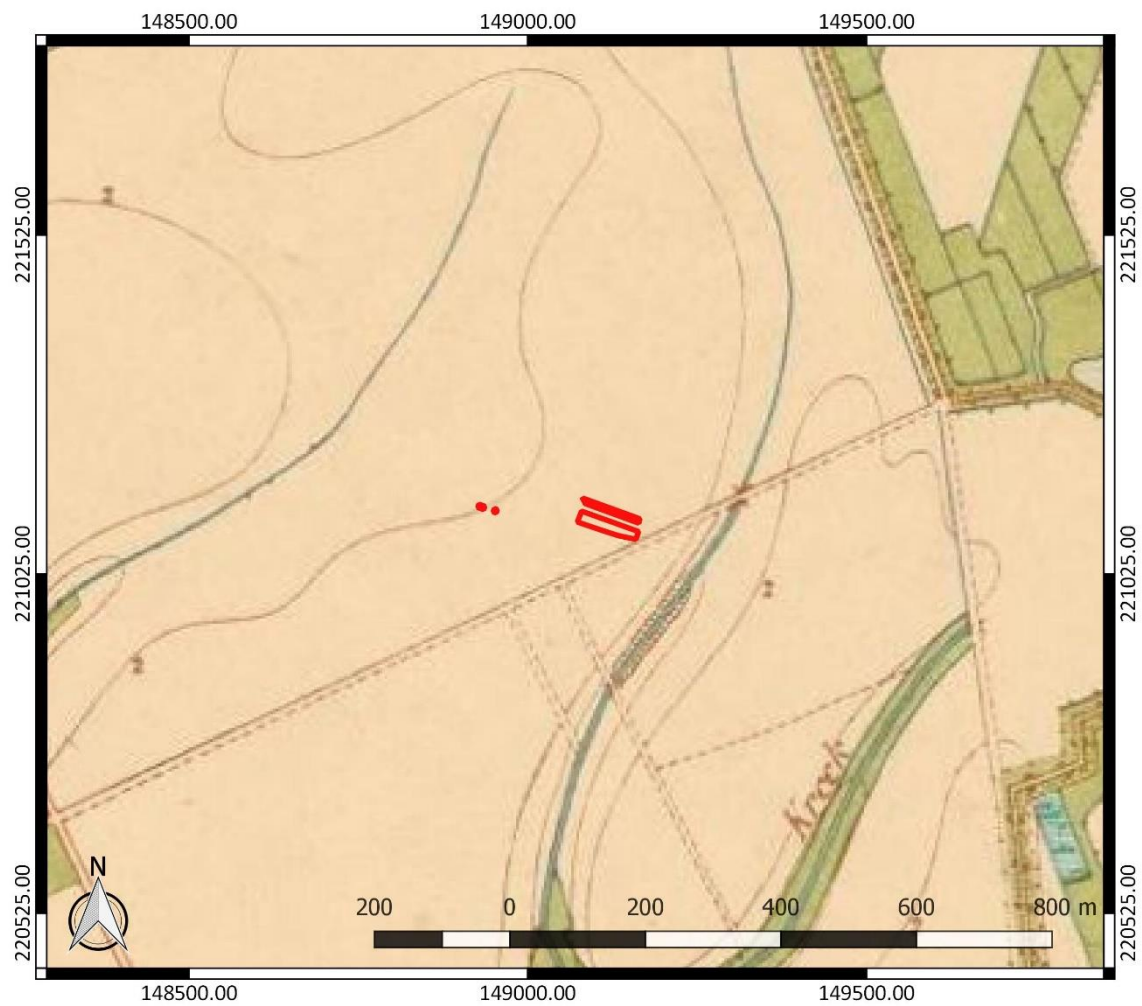
Figuur 7: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op het DTM Vlaanderen II 1 m

Figuur 9: Hoogteverloop van zuidzuidwest naar noordnoordoost over het onderzoeksgebied

Figuur 10: Topografische kaart uit 1863 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Een 18de-eeuwse historische kaart en een 19de-eeuwse topografische kaart geven aan dat het onderzoeksgebied destijds in gebruik was als akkerland. Het terrein was in 1863 gesitueerd op een hoogte van ca. 2 m TAW. Vandaag de dag is het terrein gelegen op een hoogte tussen ca. 5,3 en 5,7 m TAW. Dit betekent dat het terrein in het verleden ongeveer 3 m opgehoogd geweest is. De ophoging is minstens gedeeltelijk te relateren aan de aanleg van de spoorweginfrastructuur, die vandaag de dag aanwezig is op het terrein.

Wat is de impact van de geplande werken?

De vergunningsaanvraag waarvoor een archeologienota nodig was, omvat deels de regularisatie van een in het verleden aangelegde betonverharding, fietsenstalling en tentconstructie. De te regulariseren werken kenden een verstoringsdiepte van ca. 46 cm. Omdat de werken reeds uitgevoerd zijn, zullen hier geen nieuwe bodemingrepen plaatsvinden die een mogelijke bedreiging van het bodemarchief vormen.

In een zone van ca. 356 m² worden wel nieuwe bodemingrepen gepland. Het gaat om de aanleg van een nieuwe betonverharding. Die zal een gelijkaardige verstoringsdiepte kennen als de te regulariseren verharding, dus ca. 46 cm. Als we de verstoringsdiepte van de geplande werken afzetten tegen de gekende ophoging van het terrein, dan stellen we vast dat de geplande bodemingrepen binnen de opgebrachte lagen blijven en het oorspronkelijke maaiveldniveau niet zullen raken. Dit betekent dat er geen sprake is van een bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het oorspronkelijke bodemarchief.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het onderzoeksgebied blijkt in het verleden ongeveer 3 m opgehoogd. Een evaluatie van de impact van de geplande werken maakt duidelijk dat de werken die zullen plaatsvinden geen bedreiging voor het oorspronkelijke bodemarchief vormen, aangezien ze beperkt blijven tot een verstoringsdiepte van ca. 46 cm. Bijgevolg verwachten we dat de kenniswinst in geval van verder vooronderzoek in het kader van de geplande werken zeer gering zal zijn. Te gering om de kosten ervan te verantwoorden. We komen zo tot het besluit dat in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig zijn.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van de aanvraag van een vergunning voor de regularisatie van reeds uitgevoerde werken en de aanleg van een nieuwe betonverharding, werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Uit een eerste evaluatie van het onderzoeksgebied bleek dat een archeologienota met beperkte samenstelling volstaat, omdat de geplande werken geen bedreiging vormen voor het oorspronkelijke bodemarchief op het terrein. Het onderzoeksgebied blijkt in het verleden namelijk ongeveer 3 m opgehoogd. De verstoringsdiepte van de geplande werken blijft binnen het opgebrachte pakket. Omdat er geen sprake is van een bedreiging van het oorspronkelijke bodemarchief is het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder vooronderzoek op het terrein zeer beperkt. Er worden geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht in het kader van de geplande werken op het terrein.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Code van Goede Praktijk 4.0

4.2 Websites

Cartesius (2023)

<https://www.cartesius.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2023)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2023)

<http://www.geopunt.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

